

Hodíñar VIII

Vipavsko gríčovje 1:

*Podbreg - Podnanos - Podraga -
pot med vinogradi - Goški križ/preval - Goče -
Marija Snežna na Obeluncu - Erzelj - Tabor -
Slap pri Vipavi*

22. oktober, 2024

ZRC SAZU

*Program P5-0408
Dediščina na obrobjih*

Fotografije: Maja Topole , Primož Pipan , Špela Ledinek Lozej .

pptx: Maja Topole, GIAM ZRC SAZU

*Podnanos (do 1952 Šentvid/Šembid)
z župnijsko cerkvijo sv. Vida,
gručastim jedrom
s stavbami vipavskega stavbnega tipa
od 16. stol. do danes*

*Iz Podnanosa v Podbreg:
enoločni kamniti most čez potok Močilnik in
Kapučinova hiša (oboje 19. stol.)*

*Podbreg 3 - Kapušinova hiša (19. stol.)
Skrilasta/škrlata streha, kamniti okenski in vratni okvirji*

Skrilasta/šklata streha Kapučinove hiše

Kapučínova hiša: kamniti okenski okvir

*Podbreg 17 - Pri Bežajevih/danes Bratoževa domačija
(19. stol.)*

*Podbreg 17: vrhkletna domačija z dvokapno korčno streho,
zunanjim kamnitim stopniščem in gankom (2. pol. 19. stol.).*

Odprto ognjišče pri Bratoževih pozimi še vedno oživi. Postane središče druženja, lastniki pa v napí zase in za sovaščane tudi sušijo in prekajujejo mesnine. Živi ogenj in vonj domačnosti smo občutili tudi ob našem obisku.

*Skrbnica močeve dediščine,
gospa Rina Bratož*

*Ognjišče ni služilo le kuhanju, ampak so se
na klopi ob njem tudi grel*

Solnce ne sije tako lepo

kakor materino oko

*Dedíči čutíjo odgovornost
za vzdrževanje hiše in ohranjanje zapuščine
v prvotnem stanju*

Vpogled v stropno konstrukcijo

Gospodarsko poslopje Bratoževe domačije je med drugim namenjeno žganjekuhi

*Prostori Mlekarske zadruge iz l. 1910 ,
šicer ustanovljene v Šentviduže l.1907*
<http://skarpa.burja.net/Scriptorium/mlekarna-podnanos/>

Šolsko poslopje je bilo zgrajeno l. 1911,

spominsko ploščo Janku Premrlu Vojku pa so vzidali l. 1946

ŠLL

L. 1962 posneti film „je postal pomemben del
krajevne identitete ter spominov vaščanov“

MT

Na POI Pariz 2024 bronasti Dejan Fabčič -
ponos Šembijcev

Tistega lepega dne

Poroka Zane in Ludvika na Pečanovem borjaču - njegovi bratje, ki nosijo fašistične uniforme, morajo zapeti Buči, morje adrijansko. Na oheet prihrumi pijani Štefuc in se brž stepe z Ludvikom. Naslednje jutro nevesta že rodi, mati Pečanka pa se domisli, da bi lahko bila Hedvika tretja Štefucova žena.

Podnanos, 22. - 24. 6. 2012

EKSKLUZIVNI DOGODEK OB 50 - LETNICI SNEMANJA FILMA

PP

Tistega lepega dne

V primorski vasi v času italijanske okupacije dvakratni vdovec Štefuc skrbi za štiri otroke, ki jim obljubi novo mamo: v mislih ima kar Zano, tretjo hčer mame Pečanke. Župnik v cerkvi sporoči vaščanom, da je prepovedano peti slovenske pesmi, hkrati pa oznanja poroko Zane in Ludvika. Presenečeni Štefuc gre k mami Pečanki, ki pa noče niti slišati o tem, da bi mu dala še tretjo hčer za ženo. Zjutraj gre z otroci še k župniku (»Gremo po novo mamo!«), češ da se mora še tretjič poročiti in da je navajen samo na Pečanove ženske.

Podnanos, 22. - 24. 6. 2012

EKSKLUZIVNI DOGODEK OB 50 - LETNICI SNEMANJA FILMA

Tistega lepega dne

V vaški gostilni vedo moški povedati vse mogoče o lepi Hedviki (Štefucovi sosedji?), ki se je pravkar vrnila iz Milana, kjer naj bi delala kot sobarica. Pod njenim oknom (Stella del nord), izmenično vasujejo fašistični oficir, karabinjer in gostilničar, ki jih njen oče vse napodi, zadnjega pa polije z vodo. Štefuc zvečer sreča Zaninega zaročenca Ludvika, ki se vrača iz italijanske kasarne. Spreta se in stepeta, Štefuc ga vrže v vodo in potem iz nje reši; prihiti župnik, ki Štefucu pojasni, da je Zana noseča.

Podnanos, 22. - 24. 6. 2012

EKSKLUZIVNI DOGODEK OB 50 - LETNICI SNEMANJA FILMA

MT

MT

Kipi zaslužnih Šembijcev na šembijem trgu pri Kulturnem domu Janka Premrla Vojka

Gasa s prizoriščem filmske poroke

UTIHNILA JE MOJA STRUNA.
A MOJA PESEM NAJ ŽIVI!

Slovenski skladatelji

msg. STANKO PREMRL

rojen v tej hiši 28.IX.1880
umrl v Ljubljani 14.III.1965

IZDALA JE DRUŽINA SLOVENSKEGA
KRAJEVSKO SPOBNOŠČEVO
1972

ŠLL

PADEL SI ZA STO
ZA TISOČ SREČ
V TEJ HIŠI SE JE RODIL
NARODNI HEROJ
JANKO PREMRL - VOJKO
1920 - 1943

3. 7. 1983

KRAJANI PODNANOSA

*Spominski plošči skladatelju Stanku Premrlu in njegovemu nečaku, narodnemu heroju Janku Premrlu - Vojku
na steni domačije Pri Johanovih, ki je bila rojstna hiša obeh*

*Območje ob kamnitem mostu čez Pasji rep;
desno hiša, kjer je živila Jankova sestra Rada,
pozneje žena pisatelja Borisa Pahorja.*

Bodoča Hiša Zdravice
in infotočka

ŠLL

Glavna pot proti cerkvi sv. Vida

*Središče Podnanosa: Johanov most čez Pasjū rep,
meja med nekdanjima knežijo in menišijo;
zadaj cerkev sv. Vida*

Sv. Vid - zvonik oglejskega tipa

Samostojno stoječ zvonik oglejskega tipa (1615)

MT

Zgodnjebaročna c. sv. Vida, prej gotška c., 1. om. 1274

Sv. Vid:

*vhodno renesančno pročelje
s kamnitimi detajli*

3 marmorni oltarji

freske iz l. okr. 1460

Nekdanji prezbitarij je danes stranska kapela

MT

ŠLL

stranska kapela
roženvenske
Matere Božje,
nekdaj
gotški prezbiter

*Dvokapna skrilasta/škrlata streha
je po površini največja
taka streha v Sloveniji.*

*Večnamenska kamnita miza ob „Placu“ -
oltar, tržni, predstavitveni in govorniški prostor*

MT

Spomínska plošča, vzdána v steno híše bratranca Matije Vertovca., Filipa Vertovca.
Prí njem je Matíja Vertovec bival v času svojega župníkovanja v Podnansosu.

V HVALEŽNI SPOMIN

GOSPODU MATIJI VERTOVCU

ROJENEMU V ŠMARIJI NA PRIMORSKEM

DNE 28. JANUARIJA LETA 1784.

MNOGOLETNEMU ŽUPNIKU ŠENTVIDSKEMU,

UMRLEMU DNE 2. SEPTEMBRA LETA 1851.

KATERI SE JE PRVI TRUDIL ZA POVZDIGO VIPAVSKEGA VINSTVA.

OB STOLETNICI NJEGOVEGA ROJSTVA POSTAVILI

NJEGOVI ČASTITELJI.

Spomenik padlim v 1. in 2. svetovni vojni

Gasa s podhodom in kamnitim mostom čez Pasji rep

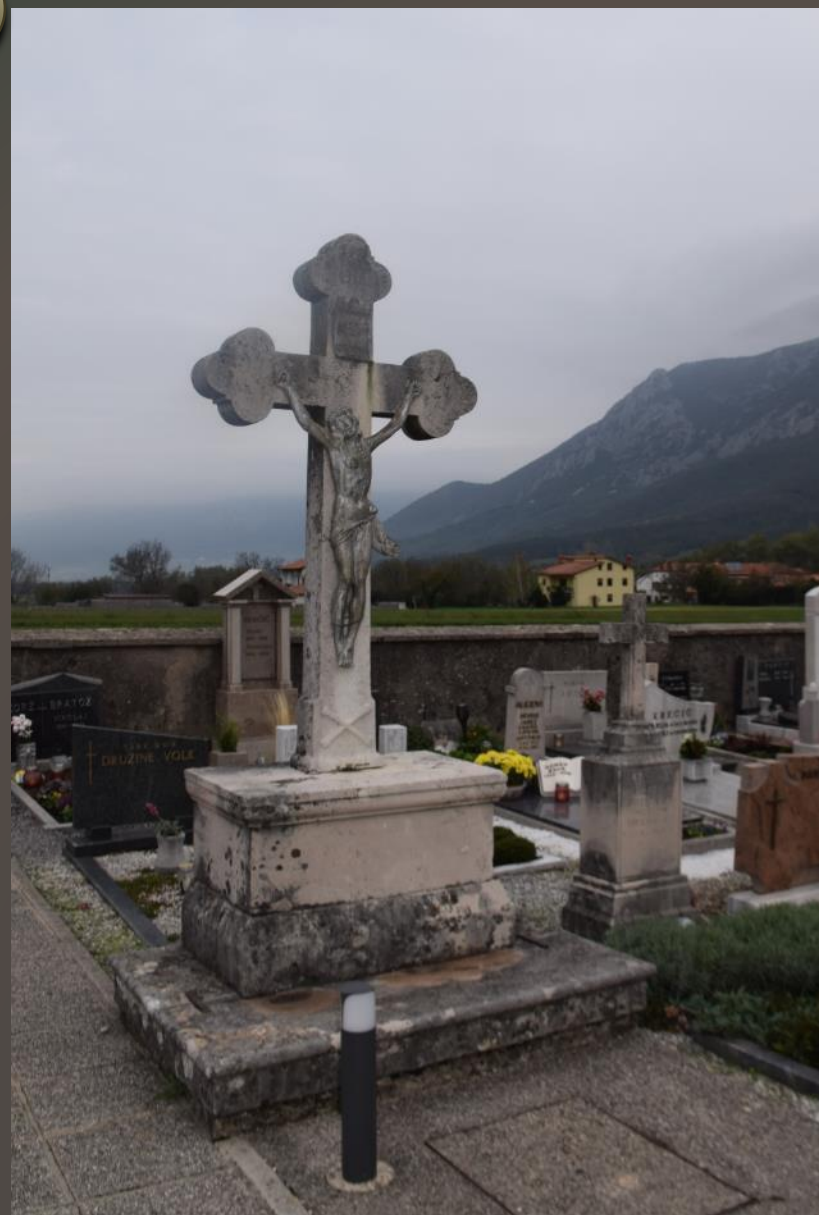

*Vojaško pokopališče iz prve svetovne vojne
Vipavska dolina je bila tedaj frontno zaledje -
tu so bile bolnice (npr. v cerkvi v Podbrju) in servisne dejavnosti
Tu bi bili lahko pokopani tudi pripadniki letalskih enot z
avstro-ogrškega vojaškega letališča pri Podnanosu.*

Podnanos - civilno in vojaško pokopališče

Nagrobnik Matije Vrtovca na civilnem pokopališču v Podnanosu

MT

*Podbrje - Vila Schiwitzhofen/
živčeva graščina (17. stol.)*

CERKEV SV. KOZMA IN
DAMIJANA (SV. ROKA)
POSVEČENA 9. 5. 1503
PONOVRNO POSVEČENA 27. 9. 1642

*Cerkev z začetka 16. stol., predelana v 17. stol.
Med 1. s. vojno v njej bolnišnica za ranjence s soške fronte,
pozneje konjušnica
Obnova v 80-ih letih 20. stoletja*

*Relief z motivom Kržanega (1644)
na vzhodni zunanji steni prezbiterja*

*Zvonik na preslico
nad zahodno fasado.*

Zvončnica in škrlata streha.

MT

Gotski prezbitarij, domnevno ostanek prvotne, grajske kapele (1503),
zvezdasto rebrasto obokan strop.
Ladja pravokotnega tlorisa.
Glavni oltar izdelal in pozlatil A. Sperandi (1657).

MT

zvezdasto rebrasto obokan prezbitarij

Sv. Elija

Poznorenesančni vhodni portal

Dolenčeva graščina - vila Roženek, rojstni kraj Riharda Dolenca (1849-1919)

Podbrje: c. sv. Kozme in Damijana (pri sv. Roku) in Dolenčeva graščina oz. vila Roženek

Bioerozija uničuje delo človeških rok

OTMAR
ČRNILOGAR
1931-1999

DUHOVNIK
PROFESOR

PO BESEDE MORAŠ
HODITI V KUHINJO IN
HLEV, V VINOGRAD
IN KAMNOLOM.

D: 2008

PP

menik zaslužnemu duhovniku Otmarju Črnilogarju pri c. sv. Mohorja in Fortunata v Podragi

Podraga z gospo Lilijano Vidrih Lavrenčič

*Cerkev sv. Mohorja in Fortunata
1854 prizidan zvonik k zahodni fasadi.
Cerkev je krita s korci.
Glavni portal na prekladi - datacija 1690.*

Barokizirana cerkev
trostrano zaključen prezbitarij,
širša in višja pravokotna ladja

MT

ŠLL

podraga 7: Šola (1862)

PADLIM IN UMRLIM
V BOJU PROTI FAŠIZMU

PAVEL
FERJANČIČ
1915 - 1943

STEFAN
TROŠT
1908 - 1943

STANKO
RENCINA
1919 - 1943

VINKO
DELAGOTIN
1910 - 1944

ANTON
FISTULJ
1910 - 1944

IVAN
ŽGUR
1914 - 1944

ANTON
LOZELJ
1908 - 1943

IVAN
ZORČ
1917 - 1944

MARIJA
ŽGUR
1917 - 1944

SLAVKO
ŽGUR
1917 - 1944

IVAN
ŽGUR
1919 - 1943

ALOJZ
FISTULJ
1919 - 1944

FRANC
JANEŽIČ
1917 - 1944

ALOJZ
LAVRENCIČ
1911 - 1944

IVAN
FURLAN
1918 - 1943

SLAVKO
FURLAN
1912 - 1944

FRANC
ŽGUR
1914 - 1943

JOŽE
FURLAN
1914 - 1943

ALOJZ
JANEŽIČ
1911 - 1943

ALOJZ
KOPACIN
1911 - 1943

VENCESLAV
TROŠT
1901 - 1944

DORA
ŽGUR
1911 - 1943

MILAN
FURLAN
1911 - 1944

FRANC
FERJANČIČ
1918 - 1943

Podraga 53:
Spomenik padlim borcem NOB

POSEBNI DOGODKI MED NOB V PODRAGI

PRVI ODBOR OF - OKT. 1941
MLADINSKA ORGANIZACIJA OF SPOMLADI 1942
USTANOVITEV KARAVLE P 2 - SEPT. 1942
NAPAD NA KARAVLO P 2 IN ZAPRTIH
53 MOŠKIH - 18.12.1942
CIKLOSTILNA TEHNIKA - NOV. 1942 - MAREC 1943
KARAVLA P 14 - 27.5.1943
PRVI AKTIV SKOJ - 26.7.1943. NATO ŠE ZSM IN SPŽZ
PRVE VOLITVE V NOO /OF/ - 19.9.1943
SLOVENSKA PARTIZANSKA ŠOLA - 9.10.1943
PRVA CELICA KPS - OKT. 1943

USTANOVITEV TEHNIKE JAVORNIK - 29.11.1943
MNOŽIČNO VOLILNO ZBOROVANJE ZA
VIPAVSKO OKROŽJE - 24.6.1944
VOLITVE V KNOO - 24.6.1944
OK SKOJ ZA SREDNJEPRIMORSKO - JULIJ 1944
BOLNICA JUŽNOPRIMORSKEGA ODREDA -
23.7 - 29.9.1944
OBČASNO PARTIZANSKE ENOTE IN SEDEŽ
RAZNIH VODSTEV NOG
VAS JE BILA OSVOBOJENA - 30.4.1945

KRAJEVNI ODBOR ZZB NOV PODRAGA 18.12.1979

DEJANJA GOVORE GLASNEJE
KOT BESEDE

V TEJ HIŠI JE BILO V LETIH
1990 - 1991
TAJNO SKLADIŠČE OROŽJA
SLOVENSKE MILICE

OB DVAJSETLETNICI OSAMOSVOJITVE SLOVENIJE
POSTAVILI
VETERANI POLICIJSKE DOLINE
JUNIJ 2011

MT

Podraga 52

Podraga 55

Zaradi neposrednega stika s cesto so danes nekdanji glavni vhodi pogosto zazidani

Podraga 52

MT

18

PP

CULTUS

Podraga 51

Podraga 49

Skozi vinograde proti Goškemu križu

Podruga 23b

Podraški vinogradi

*cesta čez Goško prevalo
z vinogradniškim zavetiščem*

Vinogradniško zavetišče pod cesto čez Goški preval

Podraga, Med vinogradi

Goški križ/Goški preval/Goška prevala
- glavna prometnica iz Vipavske doline v dolino Branice in na Kras
(cesta Manče - Trebižani - Štanjel)

MT

Goška prevala - kal

Goški kríž z goškega pokopališča - Strmice

Goče - Kapela Božjega groba iz l. 1668 -
značilen posnetek jeruzalemskega Božjega groba

Pogled z goškega pokopališča na Marijo Snežno

MT

Marija Snežna (391 m) na Obeluncu (409 m)

Oltarno znamenje/pil

I. postaja za telovsko procesijo (1693)

Domačija zaprtega tipa - pri Kodretu

*Mežnarjeva hiša,
rojstna hiša Ivana Mercine, solnika, glasbenika, zvonoslovca
(16. stol., 17. stol., 18. stol., 2. polovica 19. stol.)*

V TEJ HIŠI SE JE RODIL
PROF. IVAN MERCINA
PRVI SLOVENSKI ZVONOSLOVEC
1851 - 1940

V HVALEŽEK SPOMIN POSTAVILA KS COČE.
JUNIJ 2031

cerkev sv. Andreja - na temeljih gotske, l. 1376 omenjene cerkve,
v 17. stol. zgrajena enoladijska cerkev s tristrano sklenjenim prezbitერიem
in zvonikom pred vhomom.

*V vogale prezbiterijske
cerkve sv. Andreja
so vžidani
tri reliefi iz 15. stol.*

Freske: J. M. Liechtenreit, 1759.

*Domačija Goče 59-
vrhkletna hiša, faladur, klet, hlev, senik
(17. stol., 18. stol., 19. stol.)*

Cejkotova domačija, Goče 60

Cejkotova domáča

MT

*Pogled na Nanos
s terase Čejkotove domačije*

ŠLL

*Spomíni na domáčo
pred obnovo*

pp

Po navodilu ZVKDS zavarovane ostaline opuščene hiše

ŠLL

MT

Različna odpornost avtohtone kamnine

Ena zanimivih goških „kalun“

Goče 64

Razkriti eocenski fliš z naklonom narinjenih plasti

Obelunec - različno debele plasti eocenskega flisa

Gradnja novega vodovodnega rezervoarja Goče

Goški preval

MARIJA SNEŽNA
NA OBELUNCU

KS GOČE

20 min

382 m

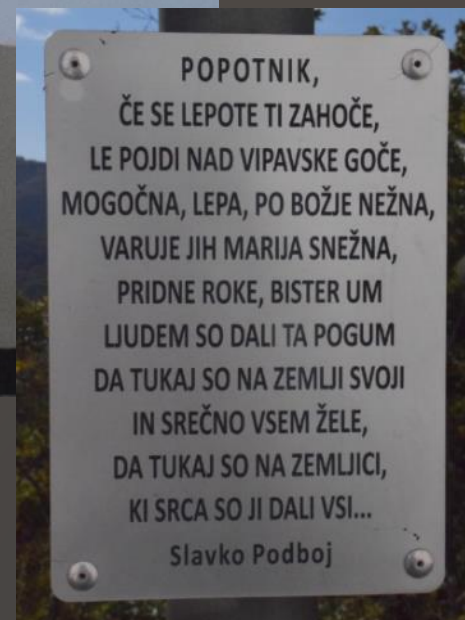

Romarska cerkev iz 17. stol.: ladja pravokotnega tlorisa, tristrano sklenjen prezbitérij, 1840-46 prízidan zvonik z zvončasto bakreno streho in zakristíja iz 19. stol.

Marija Snežna na Obeluncu

Barokizirana notranjščina, slike C. Delnerija,

Kip Marije Toneta Kralja (1965).

Gradiška Tura
793 m

Podraška Tura
852 m

Šentviška Tura
963 m

Goče, 276 m

Pogled na nanoške Ture z Obelunca

*Pogled na Gote in Zgornjo Vipavsko dolino
z Marije Snežne na Obeluincu*

*Goče s cerkvijo sv. Andreja,
v ozadju Podnanos*

*Tabor nad Erzeljem (396 m)
Cerkva sv. Lovrenca - nekdanj v okviru protiturskega tabora
barokizirana gotska cerkev s tristrano zaključentm prezbitarijem;
zvonik - vmesna stopnja med preslico in polno-izstopajočim stolpom;
(zadnja četrtina 15. stol., 17. stol., 18. stol.)*

Erzely - Sv. Lovrenc, spodnja terasa griča Tabor

Prezbiterij
z mrežastim obokom
in ostanki
poznogotske poslikave

*Tabor: Prva omemba leta 1275 kot grad San Michele,
last oglejskega patriarha,
v 15. stoletju predelan v protiturski tabor.*

*Cerkev sv. Mihaela
vrh grča Tabor (423 m),
nekoč v okviru protiturškega tabora,
zid s pilastrskim vhodom;
(15. stol. 1465, 18. stol.)*

*Dolina Branice
& Tabora (423 m)*

MT

Tabor - Sv. Mihael

MT

Zapuščen objekt, prerasel z bršljanom

MT

Barokizirana gotska cerkev s tristrano zaključenim banjasto obokanim prezbiterijem z ostanki gotskih poslikav

*Pogled s Tabora na:
Marijo Snežno, v Zgornjo Vipavsko dolino z Nanosom
in na jadransko-črnomoško razvodje.*

MT

Erzelj - Mesesneli:

Spomenik padlim borcem NOB in žrtvam vojnega nasilja

Erzely - Izvir pri Vovkih

Tabor, Sv. Mihael (423 m)

Slap pri Vipavi

Pil in pokopališče zahodno od vasi Slap

*Večerna delavnica na domačiji Na Hribu
- Slap pri Vipavi*